

Manj za prihodnost

Senca skrbi je skrita v rekordnih gospodarskih rezultatih lanskega leta. Ob 100 milijardah prihodkov, 4,2 milijarde evrov dobička, najvišji stopnji zaposlenosti, najvišjem znesku za plače (prek 13,6 milijarde evrov), najnižji zadolženost podjetij (2,3-kratnik neto dolga na EBITDA) in najvišjih prihrankih podjetij ni videti razloga za zaskrbljenost, temveč samo za optimizem in čestitke. Tudi če upoštevamo, da preko 62 tisoč zaposlenih dela v podjetjih v težavah (s kumulativno izgubo v višini 955 mio EUR), je dejstvo, da slovensko gospodarstvo še nikoli ni delalo tako dobro, kot sedaj. Toda dva podatka kvarita to sliko.

Če s čim ne moremo biti zadovoljni, je to rast dodane vrednosti in vlaganj v raziskave in razvoj. Dodana vrednost oziroma produktivnost je kazalnik, ki najbolje odraža, kako dobro gre nekemu gospodarstvu. A če je stopnja rasti prihodkov večja od stopnje rasti dodane vrednosti, to pomeni, da prodajo povečujemo bolj 'na mišice' kot na 'sive celice'. Prodamo več, vendar ne tudi dražje, včasih celo ceneje. Gospodarstvo se resnično premika navzgor na lestvici konkurenčnosti takrat, ko dodana vrednost občutno raste.

Slovenska podjetja so v dobrem desetletju naredila nemogoče in dodano vrednost na zaposlenega dvignila za tretjino. Toda lani, ko je dosegla 44.415 evrov, je bila višja samo za 2,9%. Torej rastemo predvsem s količinskim obsegom posla, kar lovimo z večjim številom zaposlenih. Zato niti ne preseneča, da smo dosegli rekordno zaposlenost (kar zelo blagodejno vpliva na državne blagajne), ne pa tudi bistveno večje produktivnosti, za kar je treba vlagati v novejšo tehnologijo in drugačno organizacijo. Ker večinoma delamo 'po starem', se toliko bolj soočamo z mankom usposobljenih ljudi in z nezadovoljstvom zaposlenih – čeprav plače rastejo hitreje od produktivnosti, zlasti v srednjem razredu ne rastejo dovolj, kar spodbuja pomemben del prebivalstva v ekonomsko migracijo proti severu in zahodu.

Izziv je torej, kako prenoviti poslovanje tako, da bomo zaslužili več. To je preprosto zapisati, a hudičevo težko izpeljati. Vsakdo bi želel zaslužiti več, toda ni vsakdo pripravljen narediti vse, kar je za to treba. Več zaslužijo boljši. Biti boljši pomeni biti drugačen. Biti drugačen zahteva iti z uhojene poti. Iti z uhojene poti prinaša poslovno in osebno tveganje in odpore ljudi. Vse to je izredno naporno in neredko nevhvaležno početje, zato ljudje ne silimo v take situacije. Toda vodilni menedžerji ne morejo imeti privilegija izbire - izbira je lahko samo napredek.

In tu se ponovno zatakemo pri podatkih. Pred začetkom poletja so se na regionalni ravni zavrtele najpomembnejše gospodarske prireditve v letu – pokloni najboljšim inovatorjem v vsaki slovenski regiji. Inovatorji so tisti, ki zagotavljajo napredek. Toda v to prihodnost vlagamo manj kot pred leti. V letu 2017 (zadnji dosegljivi podatki) je delež izdatkov v raziskave in razvoj zasebnega sektorja že peto leto zapored upadel, in sicer na 1,4% BDP, kar znaša 600 milijonov evrov. Pričakovali bi kvečjemu obratno – pet let okrepljenega vlaganja, ne upadanja. Investicij v raziskave in razvoj, katerih posledica so donosnejši izdelki in storitve, ter naložb v novo, produktivnejšo opremo je preprosto premalo.

Nad tem se moramo zamisliti tako v podjetjih kot v državi, ki s svojimi ukrepi uravnava gospodarsko politiko. Nekaj ne deluje. Za 60.000 evrov dodane vrednosti na zaposlenega do leta 2025 bi morali izdatke za raziskave in razvoj v zasebnem sektorju skoraj podvojiti, povečati s 600 milijonov na 1,1 milijarde evrov (2,4% BDP), se bolj povezati z raziskovalno sfero ter okrepiti blagovne znamke.

Vsaka pametna politika se bo vprašala, kako to spodbuditi, da bomo čim prej zmanjšali 20-odstotni zaostanek v produktivnosti za povprečjem držav EU. Nedvomno je država z olajšavama za raziskave in razvoj ter za investicije dala spodbudo slovenskemu poslovnemu okolju. A očitno to ni dovolj, ko z drugimi, rokohitrskimi ukrepi vnaša negotovost v poslovne načrte podjetij ali pa z mečkanjem pri izdaji dovoljenj zadržuje izvajanje načrtanih naložb. Marsikatero podjetje, ki ima proizvodne lokacije tudi v drugih državah, se odloči za bolj predvidljivo ali cenejše okolje. Manj investicij v Sloveniji se prelije v manjšo gospodarsko rast in počasnejšo rast dodane vrednosti, kar je definicija avtogola gospodarske politike.

A gospodarska politika ni največji del tega vprašanja, temveč kako o prihodnosti razmišljajo lastniki podjetij. Vsak pameten lastnik se bo vprašal, zakaj denar sedi na računu podjetja, namesto da bi bil vložen v razvoj, v nove programe, v zagotavljanje boljšega, donosnejšega jutri. Če denar je, a ni idej, kam z njim, potem je naša prihodnost ogrožena, ne glede na trenutno vrhunsko kondicijo slovenskega gospodarstva. **gg**

Foto: Zare Modic

Vsak pameten lastnik se bo vprašal, zakaj denar sedi na računu podjetja, namesto da bi bil vložen v razvoj, v nove programe, v zagotavljanje boljšega, donosnejšega jutri. Če denar je, a ni idej, kam z njim, potem je naša prihodnost ogrožena, ne glede na trenutno vrhunsko kondicijo slovenskega gospodarstva.

Sonja Šmuc
generalna direktorica
GZS